

Влада на Република Македонија
СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ЕВРОПСКИ ПРАШАЊА

И сонцето е **СВЕЗДА**

Македонија во ЕУ

ТРЕТО ДОПОЛНЕТО ИЗДАНИЕ

И Сонцето е звезда * Македонија во ЕУ
The Sun, too, is a star * Macedonia in the EU

Македонија во ЕУ

трето дополнето издание

Европска унија - од идеја до реалност	2
Изградбата на Европската унија	4
Македонија - земја кандидат за членство во Европската унија	8
Развојниот пат на односите меѓу РМ и ЕУ	10
Vox populi	15
Патот до Европската унија	20
Процес за стабилизација и асоцијација	23
Спогодба за стабилизација и асоцијација	26
Инструмент за пред-пристапна помош	29
Други инструменти на поддршка на ЕУ	32
Што правиме ние?	37
Барање за членство во ЕУ (апликација)	40
Следниот чекор - ПРЕГОВОРИ	42
Институции за интеграција	44

Европска унија - од идеја до реалност

Една прачка секој може да ја скрши. Сноп од прачки - никој

Европската унија (ЕУ) претставува широко семејство на демократски европски држави кои преку меѓусебната политичка и економска соработка се стремат кон обезбедување траен мир и просперитет.

Причините за создавањето на Европската унија лежат во последиците од Втората светска војна. Идејата за европска интеграција од почетокот била насочена кон спречување какво било идно уништување и убивање на европско тло, преку создавање економска меѓузависност на европските држави. Оваа идеја е замислена од Жан Моне, а за прв пат е предложена од францускиот министер за надворешни работи Роберт Шуман на 9-ти мај 1950 година. Затоа, овој датум се смета за роденден на она што денеска го нарекуваме Европска унија, а секоја година се слави како Ден на Европа.

Европа е континент со многу различни традиции и култури, но и со заеднички европски вредности. Европската унија ја поддржува соработката меѓу европските народи. Таа се залага за единство, но и за зачувување на различностите. Европската унија е отворена за членство на секоја европска држава што ќе ги исполни нејзините услови за членство.

Така, некогашната заедница на само шест држави членки, денес е Унија на дваесет и пет европски земји со повеќе од 450 милиони жители. Крајната цел на Европската унија е обединување на целиот континент, Унија на сите европски држави меѓу кои несомнено припаѓа и Република Македонија.

Движечка сила на европската интеграција е таканаречениот „Единствен внатрешен пазар“. Тоа значи дека помеѓу сите земји-членки во ЕУ не постојат никакви трговски бариери. Единствениот пазар на ЕУ обезбедува слобода на движење на стоки, услуги, капитал и луѓе. Меѓутоа, покрај интензивната интеграција во трговијата и економијата, Европската унија е насочена и кон други области од секојдневниот живот. Граѓанските права, безбедноста, создавањето работни места, регионалниот развој, како и заштитата на животната средина се, исто така, области на кои Европската унија им посветува значително внимание. Овие свои политики, Европската унија ги гради и го следи нивното извршување преку сопствените институции кои имаат наднационален карактер. Земјите-членки на овие заеднички институции им препуштаат дел од сопствениот суверенитет со цел да се носат одлуки кои се од заеднички интерес за сите граѓани на Европската унија. Притоа, најважни институции на ЕУ се:

Европскиот парламент – избран директно од граѓаните на земјите-членки, кој

има значителна моќ во донесувањето одлуки.

Советот на Европската унија – ги претставува владите на земјите-членки и е најважно тело во донесувањето одлуки.

– Секоја земја-членка претседава со Советот на период од шест месеци.

– На крајот од секое претседателство, а понекогаш и почесто, се одржува и самит на Европскиот совет каде земјите-членки се претставени на највисоко ниво и каде се донесуваат најзначајните политички одлуки.

Европската комисија – движечката сила на Унијата, главно извршно тело, единствен предлагач на европските закони и „чувар на договорите“.

Европскиот суд на правдата – суд кој го применува европското право и обезбедува единствена негова примена во сите земји-членки.

Европскиот суд на ревизори – се грижи за исправноста на финансиското работење на институциите на ЕУ.

Повеќе од половина век, Европската унија е посветена на мирот, стабилноста и просперитетот. Таа значително придонесе за зголемување на животниот стандард на земјите членки, создаде единствен европски пазар, воведо единствена европска валута-евро. Таа функционира врз принципот на владеење на правото, содржан во ЕУ договорите. Значаен е и принципот на солидарност при што побогатите го помагаат економскиот развој на посиромашните.

Изградбата на Европската унија

Цело е кога има се. Има се кога е цело

Шуманов План.

Предлог на Роберт Шуман, француски министер за надворешни работи, за создавање европска заедница за јаглен и челик – разработена идејата за европска интеграција на Жан Моне за обезбедување економска меѓузависност помеѓу европските држави.

9 мај 1950

Договор од Париз, Договор за Европска заедница за јаглен и челик.

– Потпишан од Франција, Германија, Италија, Холандија, Белгија и Луксембург.
– Го става производството и трговијата на јаглен и челик под заедничка надлежност.

18 април 1951

Договор од Рим (Европска економска заедница, Евроатом).

Создадена е Европската Заедница; поставени се основите на внатрешниот пазар преку укинување на трговските бариери помеѓу земјите членки, преку формирање царинска унија и други мерки.

25 март 1957

Прво проширување,
Данска, Ирска и
Обединетото Кралство

1 јануари 1973

Второ проширување
Грција

1 јануари 1981

Воведување на заедничката земјоделска политика (ЗЗП).

Главните цели на ЗЗП се:
зголемување на продук-
тивноста, обезбедување
на добар животен стандард
за земјоделците, стаби-
лизација на пазарите, како
и оддржување на
прифатливи цени на
храната.

30 јули 1962

Први непосредни избори за воспоставување за Европскиот Парламент.

–Граѓаните на ЕУ за прв
пат избираат свои прет-
ставници кои ќе се вклучат
во донесувањето одлуки
на ниво на целата Унија.
–Зацврстување на
демократскиот карактер
на Унијата.

7-10 јуни 1979

Трето проширување
Португалија и Шпанија

1 јануари 1986

Четврто проширување
Австрија, Финска и
Шведска

1 јануари 1995

Договор за Европска унија-Мастрихт.

Унапредување на политичката интеграција; создавање на Заедничката надворешна и безбедносна политика; создавање во полето на правдата и внатрешните работи.

7 февруари 1992

Договорот од Амстердам.

– промени во институциите на ЕУ со цел да се зголеми нивната ефикасност и демократичност во проширената ЕУ.

17 јуни 1997

Петто проширување
Унгарија, Литванија,
Естонија, Латвија, Малта,
Кипар, Полска, Чешка,
Словачка и Словенија

1 мај 2004

**Старт на заедничката
валута Евро.**

Воспоставување на
Европската монетарна
унија (ЕМУ)

1 јануари 1999

Самит на ЕУ во Ница.

–каде што е потпишан
Договорот од Ница
–реформи насочени кон
приспособување на инсти-
туциите на ЕУ кон
проширувањето.

6-8 декември 2000

Македонија - земја кандидат за членство во Европската унија

Граѓаните на Република Македонија се цврсто уверени дека местото и иднината на Македонија е во големото семејство на Европските народи, рамо до рамо со сите нации кои ја сочинуваат Европската унија. Околу деведесет проценти од македонските граѓани го поддржуваат влезот на Македонија во Европската унија.

Македонија поднесе барање за членство во ЕУ на 22 март 2004 демонстрирајќи ја стратешката определба да се биде дел од Европската унија, но и подготвеност да се превземе одговорноста за тоа.

На 17 декември 2005 година Европскиот совет, во чиј состав се шефовите на држави и влади на земјите членки, на Република Македонија и додели статус земја кандидат за членство во Европската унија. Со тоа Македонија им се придружи на Турција и Хрватска.

Во Заклучокот од Советот се вели: „Европскиот совет го поздравува мислењето на Комисијата за барањето на Република Македонија за членство во ЕУ. Советот го поздравува и значителниот напредок што го направи Република Македонија во насока на исполнување на политичките критериуми поставени од Европскиот совет

во Копенхаген во 1993 година и барањата од Процесот за стабилизација и асоцијација поставени од Советот во 1997 година“.

И понатаму: „Имајќи ја предвид анализата на Комисијата, Европскиот совет одлучи да и додели кандидатски статус на Република Македонија, земајќи го предвид особено значителниот напредок направен со заокружувањето на законодавната рамка поврзана со Охридскиот рамковен договор, како и нејзините постигања во спроведувањето на Спогодбата за асоцијација и стабилизација (вклучувајќи ги и трговските одредби) од 2001 година.“

Објавувајќи ја одлуката Британскиот премиер Тони Блер во својство на претседавач на ЕУ рече: Се надеваме дека ќе ја видиме Европа обединета во сите аспекти и очигледно Македонија е важен дел од таа визија.

Честитки до Македонија дојдоа од сите страни. Одлуката беше оценета како историска за Македонија и за нејзиниот натамошен напредок.

Кандидатскиот статус за Македонија отвори повеќе врати. Македонија доби пристап до сите пет компоненти на Инструментот за претпристапна помош-ИПА

(подетално на страница 29), се зголеми финансиската и институционалната помош од ЕУ, претставници на македонските институции добија право да присуствуваат или учествуваат во работата на важни состаноци на телата на ЕУ а се зголеми и фреквентноста и се продлабочи суштината на контактите меѓу институциите на РМ и оние на ЕУ.

На оваа одлука на Советот и претходеа неколку клучни документи.

Прашалникот на ЕК пристигна на 1 октомври 2004 година. Во рокот кој го определи Владата, беа одговорени околу 3.000 прашања. Одговорите на Прашалникот, на околу 14.000 страници, беа предадени на Европската комисија на 14 февруари 2005 година во Брисел.

На 9 ноември 2005 ЕК го објави Мислењето препорачувајќи му на Советот да и додели кандидатски статус на Република Македонија.

Интегрирањето на Република Македонија во Европската унија е процес со кој ќе се извршат реформи во економскиот и политичкиот систем. Сите овие реформи се со цел Република Македонија подготвено и одговорно да ја пречека новата реалност која ја нуди членството во Унијата. Таа реалност подразбира непречено движење на пазарот на стоки, услуги, капитал и луѓе но и интензивна размена на идеи, нови знаења и технолошко-технички достигнувања. Заедничкиот пазар, со повеќе од 450 милиони потрошувачи, е еден од најголемите предизвици и мотив македонското

стопанство да стане поконкурентно, постабилно и поагилно во освојувањето на новите економски простори. Слободното движење на граѓаните низ земјите на ЕУ е причина повеќе што побрзо да ги исполниме условите предвидени во Спогодбата за стабилизација и асоцијација.

Приближувањето кон Европската унија подразбира и подобрување на работата на јавниот сектор, како и максимална гаранција на правата на секој граѓанин на Република Македонија. Исполнувањето на овие стандарди не само што значи внатрешна стабилизација на земјата, туку и можност за поголема мобилност на нашите млади интелектуални потенцијали. Стабилноста овозможува посигурен амбиент за економски инвестиции, но и можност гласот на граѓаните на Македонија да биде слушнат подеднакво во Брисел, Стразбур, Париз, Лондон или Берлин.

Република Македонија е првата земја која потпиша Спогодба за стабилизација и асоцијација со Европската унија и е прва земја во која ССА стапи во сила.

Патот кон ЕУ, Република Македонија ќе го изоди не само во името на политичкиот и економскиот напредок, туку и поради историскиот факт дека цивилизациски таа е интегрален дел од Европа, крстопат и спој на различни култури и традиции. Токму затоа, во името на сите свои граѓани, Република Македонија стои пред историската одговорност уште еднаш да докаже дека – И СОНЦЕТО Е СВЕЗДА!

Развојниот пат на односите меѓу РМ и ЕУ

Добрите односи ќе ги постигнеме само ако ги градиме како веќе да ги имаме

Со прогласувањето на независноста на Република Македонија во јануари 1991 година, Република Македонија го постави членството во ЕУ како една од нејзините стратешки цели.

Со цел да заземе став кон новосоздадените држави кои произлегоа од поранешна Југославија, Европската унија во почетокот на 1992 година, формираше Арбитражна комисија, составена од претседатели на уставни судови на повеќе европски земји, на чело со претседателот на Францускиот уставен суд Робер Бадинтер. Комисијата требаше да оцени кои од државите произлезени од поранешна Југославија исполнуваат услови да бидат признати како самостојни држави. Оваа комисија заклучи дека Република Македонија ги задоволува сите услови за меѓународно признавање. Меѓутоа, поради спротивставувањето на Грција Република Македонија да се признае под уставното

име, задоцни процесот на меѓународно признавање и воспоставувањето дипломатски односи со ЕУ.

Република Македонија назначи свој претставник во седиштето на ЕУ, во Брисел во октомври 1992 година, меѓутоа, целосни дипломатски односи меѓу РМ и ЕУ се воспоставија во декември 1995, кога е отворена и мисијата на РМ во ЕУ. Во април 1997 година е потпишана Спогодбата за соработка меѓу Република Македонија и Европските заедници, како и спогодбата во областа на транспортот, а потоа и за текстилот. Спогодбата стапи во сила откако ја ратификува Собранието на Република Македонија и ја прифати Советот на ЕУ, во јануари 1998 година. Истата година Европската унија отвори постојано претставништво, односно Канцеларија на Европската комисија во Република Македонија. Таа во март 2000 година беше подигната на ниво на Делегација на Европската комисија.

Во април 1996 година, Република Македонија стана една од земјите кои имаат право да ја користат ФАРЕ (Phare) Програмата, создадена од ЕУ за помош на реформите на земјите од Централна и Источна Европа, насочени кон пристапување во ЕУ. Тоа се средства издвоени од буџетот на Европската унија со кои се обезбедува поддршка на трансформацијата на нивните политички и економски системи.

Во февруари 1998 година, во Охрид, за прв пат се одржа прв политички дијалог меѓу РМ и ЕУ. Истиот месец, со едногласна одлука, Собранието на Република Македонија ја усвои Декларацијата за развој на односите меѓу РМ и ЕУ, во која се наведува дека „членството во ЕУ е стратешка цел на Република Македонија“, повикувајќи истовремено на ангажирање на сите капацитети за да се постигне таа цел. Во Март 1998 година, во Скопје беше одржан првиот состанок на Советот за соработка меѓу РМ и ЕУ, како тело надлежно за следење на примената на Спогодбата, кое беше составено од претставници на Европската комисија, земјите членки како и од Владата на Република Македонија. Тој успешно функционираше се до востановувањето на новите тела со Спогодбата за стабилизација и асоцијација.

Во мај 1999 година, Европската комисија оформи рамка во која се одвива соработката на ЕУ со земјите од т.н.

Западен Балкан (Република Македонија, Република Албанија, Босна и Херцеговина, Србија и Црна Гора и Република Хрватска). Во рамките на Пактот за стабилност за Југоисточна Европа, таа предложи нов Процес за стабилизација и асоцијација (ПСА). Суштината на овој пристап на ЕУ е да им се понуди на земјите од т.н. Западен Балкан поблиска соработка со Европската унија – преку склучување асоцијативни спогодби слични на Европа спогодбите, кои беа склучувани со земјите од Централна и Источна Европа.

Во јуни истата година, Европската комисија усвои физибилити студија, за да ја оцени можноста за започнување преговори за склучување Спогодба за стабилизација и асоцијација (ССА) меѓу ЕУ и РМ. Комисијата даде препорака за отпочнување на преговорите со РМ, кои резултираа со преговори, а потоа и потпишување на првата Спогодба за стабилизација и асоцијација.

Во јуни 2000 година, во Феира, Португалија, Европскиот совет заведе став дека сите држави кои се вклучени во Процесот за стабилизација и асоцијација (ПСА), се потенцијални кандидати за членство во Европската унија. Есента истата година, Советот за надворешни работи на Европската унија ја прифати Регулативата со која се воведуваат повластени трговски односи со земјите кои учествуваат во

Процес за стабилизација и асоцијација. Во почетокот на декември 2000 година, Советот на министри на Европската унија донесе Одлука (Регулатива) со која се воспостави КАРДС (CARDS) програмата, како програма за помош на Европската унија на земјите кои припаѓаат на Процесот на стабилизација и асоцијација.

На 9 април 2001 година, во Луксембург, Република Македонија стана првата држава од земјите учеснички во ПСА која ја потпиша Спогодбата за стабилизација и асоцијација. Оваа Спогодба има цел да воспостави трајни и блиски врски меѓу потписничките и е базирана на взаемен интерес. Собранието на Република Македонија ја ратификуваше Спогодбата на 12 април 2001 година, а на 1 јуни 2001 година влезе во сила Времената спогодба за трговија и трговски прашања меѓу Република Македонија и Европската заедница.

На 20 февруари 2003, во официјална посета на Р. Македонија, допатува Претседателот на Европската комисија, Романо Проди. Во текот на неговиот престој, тој го повтори ставот на Европската унија за македонските перспективи за членство во Унијата. Исто така, за време на неговата посета, Проди се обрати на пратениците во Собранието на Р. Македонија, каде ги повтори заложбите на Европската унија за

забрзување на процесот на македонската евроинтеграција.

По завршувањето на ратификацијата од страна на парламентите на земјите членки на Европската унија, Спогодбата за стабилизација и асоцијација помеѓу Република Македонија и Европската унија стапи во сила на 1 април 2004 година.

Во февруари 2004 година, Македонскиот парламент усвои „Декларација за поднесување на апликација за членство во Европската унија“.

Беше предвидено Апликацијата за членство да се поднесе на 26 февруари 2004 година, но истиот тој ден, во авионска несреќа трагично го загуби животот Претседателот на Република Македонија, Борис Трајковски. Придонесот на Борис Трајковски во поттикнувањето и промовирањето на процесот на европската интеграција беше многу значаен не само на национално, туку и на регионално ниво.

На 22 март 2004, со свечена церемонија во Даблин, Република Ирска, Владата на РМ поднесе барање за членство во ЕУ. Со овој чин и формално се потврдија досегашните јасни политички определби за членство во Европската унија.

На 1 октомври 2004 година, Претседателот на Европската комисија, Романо Проди го предаде Прашалникот на

Владата на Република Македонија. Прашалникот е инструмент создаден од страна на Европската комисија и преку него се собираат податоци за степенот на подготвеност на земјата за членство во Европската унија и за почеток на преговорите за членство во ЕУ. Тоа практично значи скенирање на целокупните перформанси на земјата апликант.

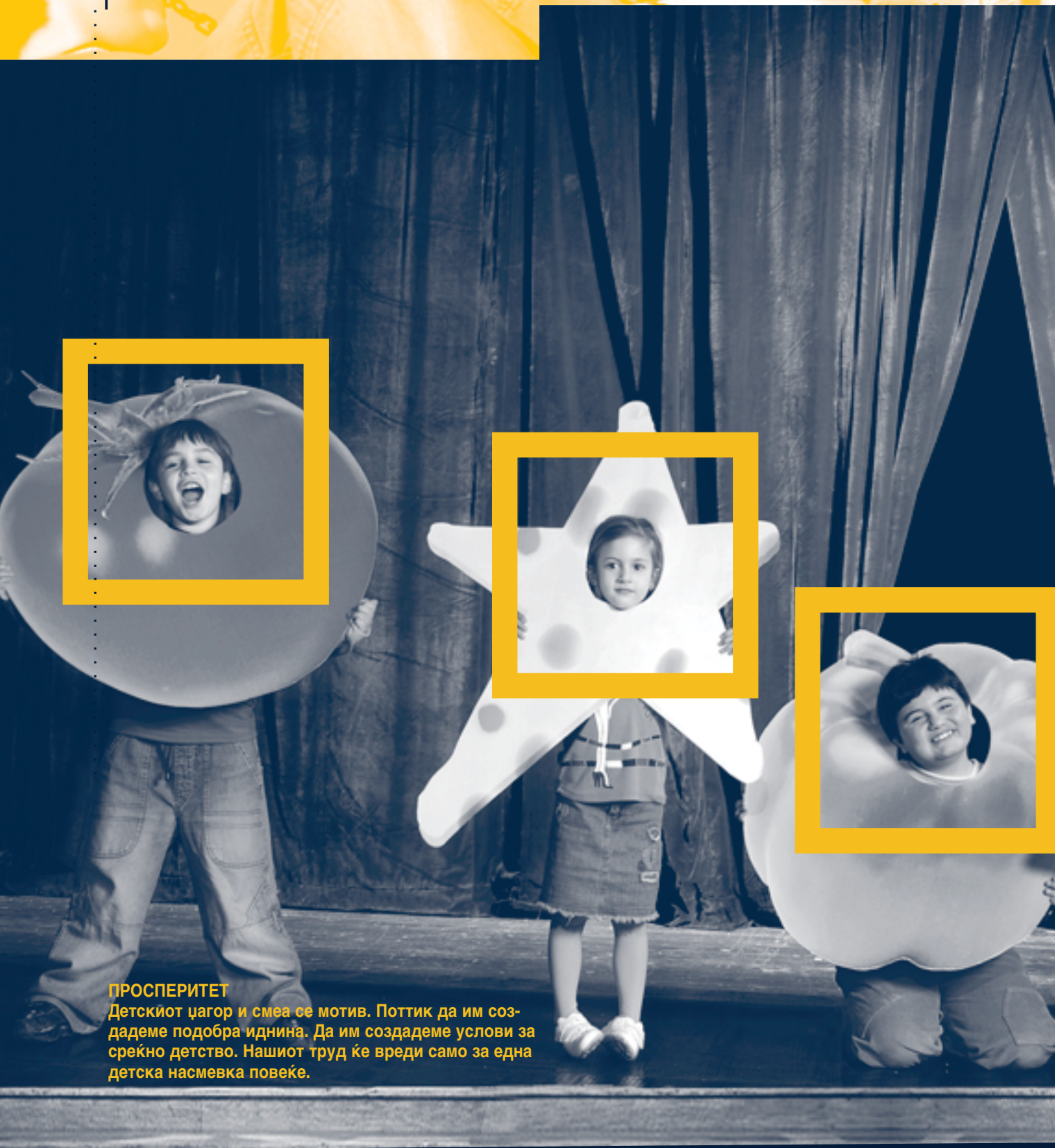
На 31 јануари 2005 година Владата на Република Македонија ги заврши одговорите на Прашалникот за подготовка на мислењето на Европската комисија за Апликацијата на Република Македонија за членство во ЕУ. Четиримесечната работа на Прашалникот резултираше со 14.000 страници одговори што се однесуваат на сите аспекти на општественото ткиво во Република Македонија.

Делегација на Владата на Република Македонија на 14 февруари 2005 година во Брисел ги предаде одговорите на Прашалникот од Европската комисија на Претседателот на Европската комисија Жозе Мануел Баросо. „Ова е голем ден за Македонија“, рече Баросо на свеченоста и истакна дека Европската комисија развива блиски односи помеѓу земјите од Западен Балкан и Европската унија, со цел тие да станат членки на ЕУ, доколку се исполнети потребните услови.

По темелно спроведена и внимателно одмерена анализа на напредокот што го направи Македонија, Европската комисија, како што на 10 ноември 2005 нагласи еврокомесарот за проширување Оли Рен во обраќањето во македонскиот парламент „едногласно одлучи да препорача ЕУ да и даде статус кандидат за членство на вашата земја, во знак на признание на големите достигнувања во легислативната рамка поврзана со Охридскиот рамковен договор од 2001, и во прогресот направен во четиригодишната имплементација на Спогодбата за стабилизација и асоцијација“.

На Самитот во Брисел на 17 декември 2005 година, Европскиот совет поздравувајќи го Мислењето на Комисијата за барањето на Република Македонија за членство во ЕУ и значителниот напредок што го направи Република Македонија во насока на исполнување на политичките критериуми поставени од Европскиот совет во Копенхаген во 1993 година и барањата од Процесот за стабилизација и асоцијација поставени од Советот во 1997 година, реши Република Македонија да се стекне со статус земја кандидат за членство во ЕУ.

Активностите во процесот на зачленување на Македонија во ЕУ продолжуваат, со следна цел отпочнување на преговори за членство во Европската унија.

ПРОСПЕРИТЕТ

Детскиот џагор и смеа се мотив. Поттик да им создадеме подобра иднина. Да им создадеме услови за среќно детство. Нашиот труд ќе вреди само за една детска насмевка повеќе.

Vox populi

Треба да го добиеме тоа што го сакаме, инаку ќе бидеме присилени да го сакаме тоа што ќе го добиеме

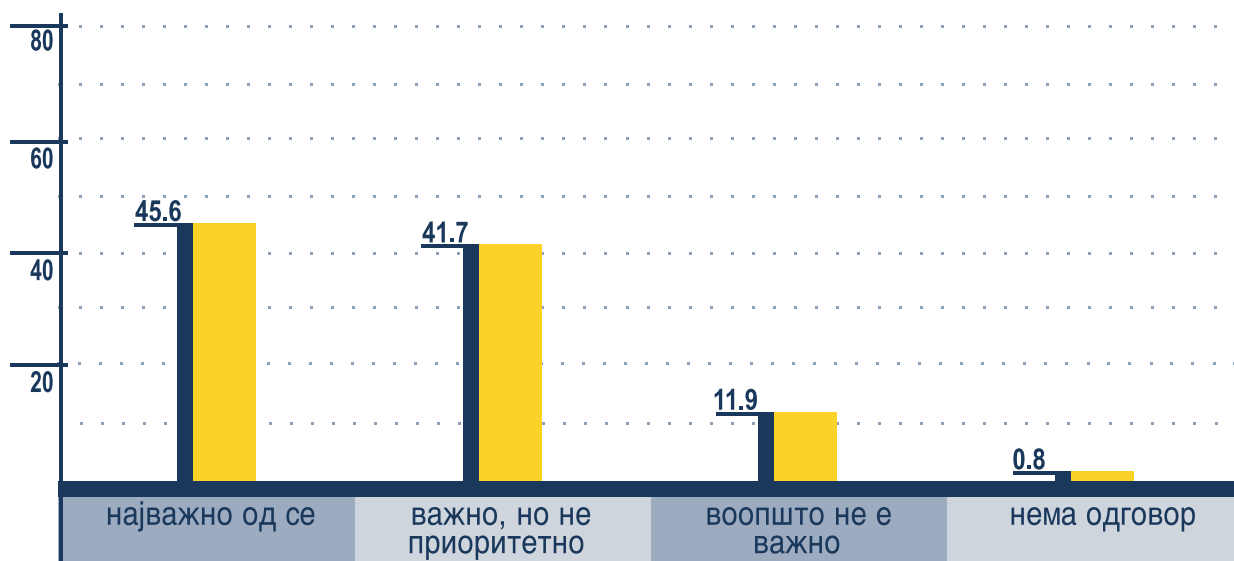
Кога едно општество сака да се интегрира во Европската унија, тоа пред се треба да има целосна поддршка од своите граѓани, како и политичка согласност меѓу сите политички и економски субјекти. Членството на РМ во Европската унија одамна е меѓу приоритетните национални интереси околу кои нема никакви недоразбирања. Евроинтеграцискиот процес има широка согласност и по политичка и по етничка линија. Ова најдобро се гледа во последните истражувања на јавното мислење, кои покажуваат дека општата јавност во нашата држава има многу позитивни ставови спрема европската идеја. Во најголем број случаи јавноста ја поддржува можноста за идно членство во Европската унија.

Граѓаните се убедени дека процесот на приближување на Македонија кон Европската унија ќе придонесе за зајакнување на

политичката и економската сигурност. Голем дел од популацијата смета дека членството во Европската унија ќе значи просперитет и навистина повисок животен стандард. Позитивното мислење на македонските граѓани за Европската унија е

постојано на високо ниво. Испитувањата на јавното мислење¹ покажуваат дека во изминатиов период значително е подобрена комуникацијата и соработката со Европската унија.

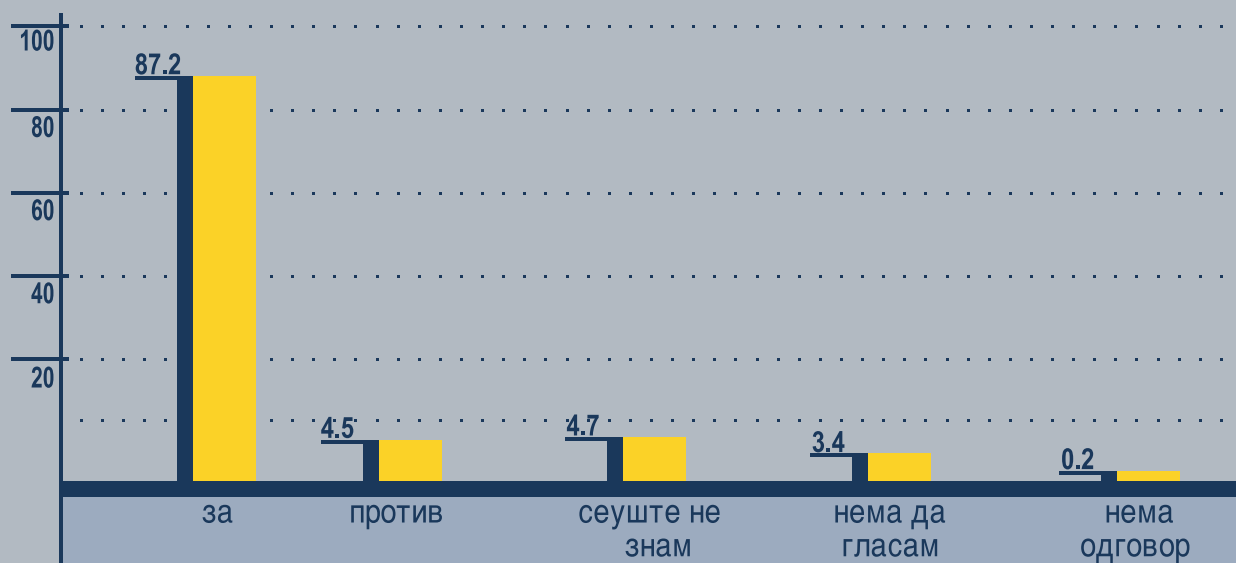
Колку за Вас лично е важно интегрирањето на Македонија во ЕУ?

45,6 % од македонското население мисли дека за Република Македонија најважна цел е членството во ЕУ, додека 41,7 % од населението мисли дека интеграцијата на Република Македонија во Европската унија е од големо значење, но не и единствен највисок приоритет за Република Македонија.

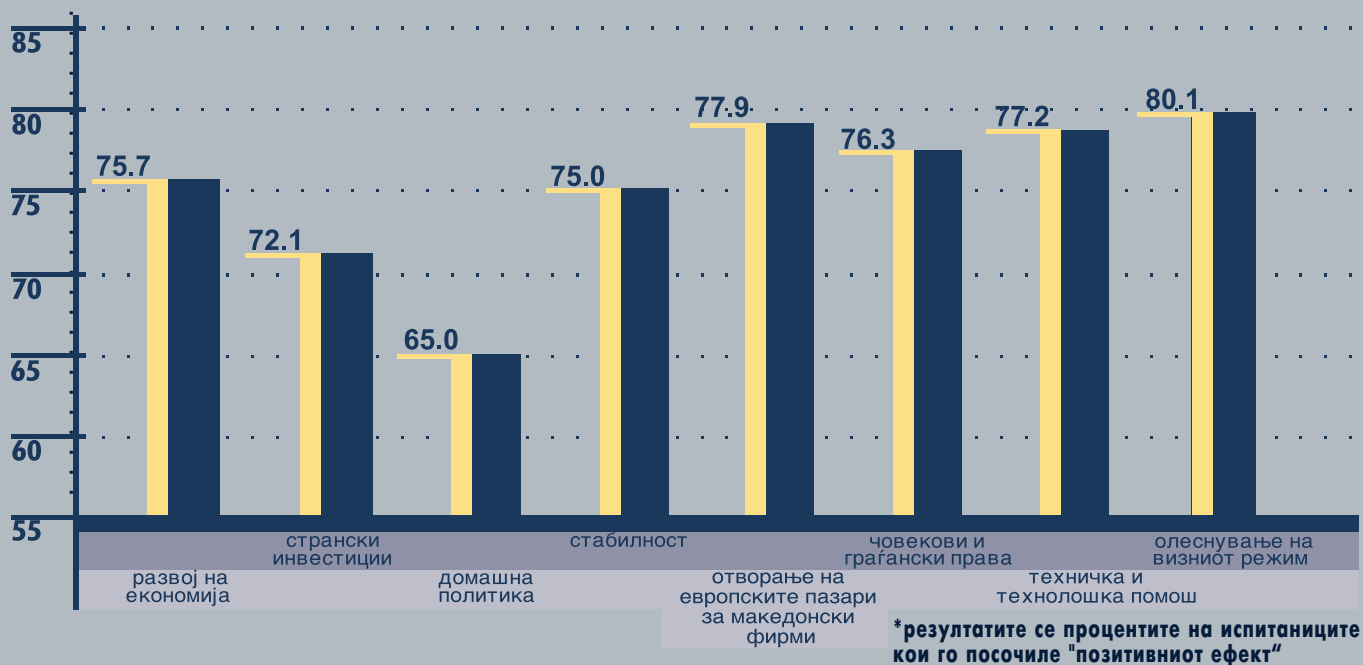
¹Податоците се користени од истражувањето на јавното мислење спроведено од страна на Институтот за Демократија, Солидарност и Цивилно општество, во април 2006 година.

Ако следната недела се одржи референдум за влез на Република Македонија во ЕУ, како би гласале Вие ?

87.2 % од македонските граѓани би гласале за влез на Република Македонија во Европската унија, доколку таков референдум би се одржал следната недела, само 4.5 отсто би биле против.

Македонските граѓани сметаат дека интеграцијата во ЕУ ќе има позитивни ефекти во следните области*:

Доминантен дел од македонската популација смета дека процесот на европска интеграција генерално ќе има позитивен ефект врз македонското општество. Треба да се истакне

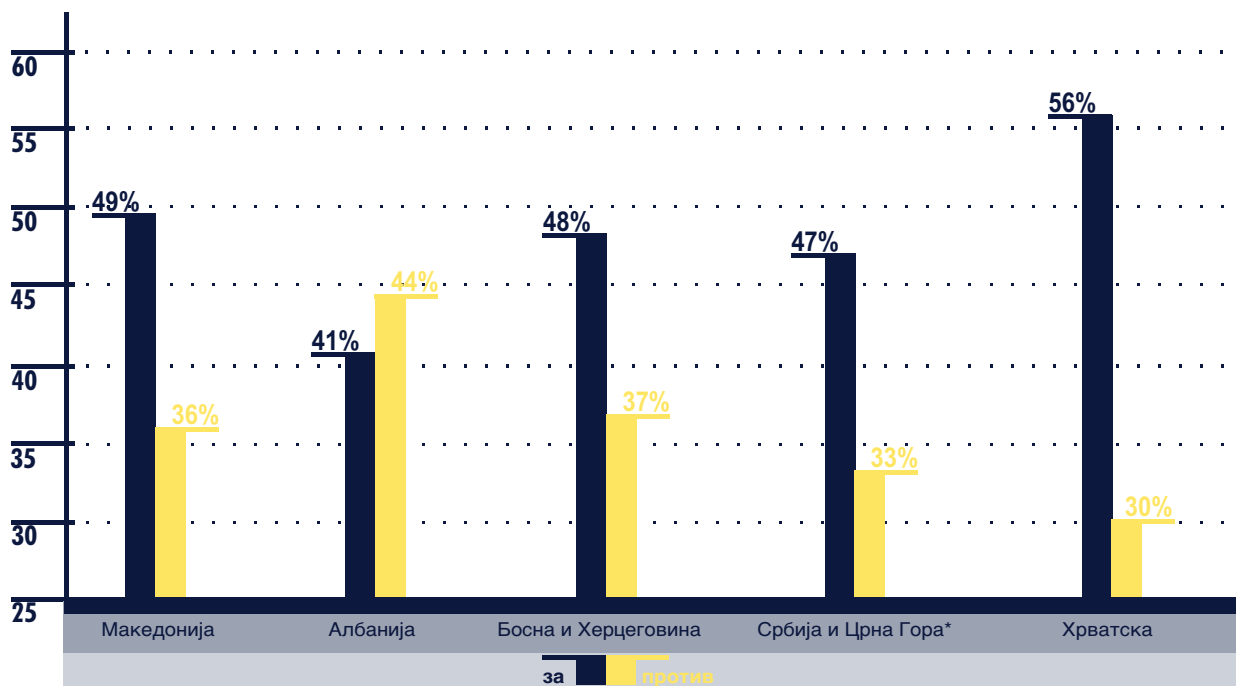
развитокот и подобрувањето на економската ситуација и подобрувањето на стабилноста и зајакнувањето на интегритетот на земјата.

Поддршка од граѓаните на ЕУ

Според последната анкета од јули 2006 направена од Европската комисија релативно мнозинство од граѓаните на ЕУ го поддржуваат членството на Република Македонија во Унијата

Ја пренесуваме табелата за земјите од југоис-

точна Европа направена врз основа на одговорите на прашањето – Кога секоја од наведените земји ќе ги исполни критериумите поставени од ЕУ, дали ќе бидете силно „ЗА“, значително „ЗА“, значително „ПРОТИВ“ или силно „ПРОТИВ“ пристапувањето за секоја од нив во ЕУ?

Патот до Европската унија

За чесниот има само еден пат - видлив за сите.

За нечесниот има безброј патишта - невидливи за никого.

Со падот на Берлинскиот ѕид, земјите од Централна и Источна Европа јасно ги изразија своите политички аспирации да станат дел од Европската унија. Со цел да се обедини целиот континент, ЕУ усвои концепт за постепено приспособување на земјите од Централна и Источна Европа. Основата на овој концепт беше поставувањето критериуми кои треба да ги задоволат земјите за да станат членки на ЕУ, а во остварувањето на овие цели ЕУ обезбеди финансиска, стручна и друга поддршка.

Секоја поединечна држава мора да исполни неколку услови за членство, кои ги постави Европската унија уште во 1993 година, на Самитот во Копенхаген. Овие таканаречени Копенхагенски критериуми предвидуваат земјите аспиранти да имаат:

- ★ Стабилни институции кои гарантираат демократија и владеење на правото,

почитување на човековите права и заштита на малцинствата (политички критериум).

- ★ Функционална пазарна економија која има капацитет да го издржи притисокот на конкуренцијата и пазарните сили внатре во Европската унија (економски критериум).

- ★ Способност да се исполнат обврските од членството, како и прифаќање и исполнување на целите на политичката, економската и монетарната унија. (критериум на вградување на *acquis communautaire*)

Исто така, новите земји-членки мораат да имаат јавна администрација способна да го имплементира европското законодавство во практичниот живот (овој критериум се споменува како дополнителен, четврти критериум за членство).

Копенхагенските критериуми остануваат основни според кои ќе се цени и нап-

редокот на земјите од Процесот на стабилизација и асоцијација во интеграцијата во ЕУ.

Договорната рамка на односите меѓу ЕУ и земјите од Централна и Источна Европа беа Европа спогодбите – еден вид спогодби за асоцијација. Со овие спогодби Европската унија постепено го отвора сопствениот внатрешен пазар за производите од земјата потписник, предвидувајќи и потполно укинување на сите трговски бариери за одредено време. Европа спогодбите овозможија интензивна соработка на овие земји со ЕУ и нивна постепена интеграција во ЕУ.

За земјите од т.н. Западен Балкан, меѓу кои и Република Македонија, беше воведен Процесот за стабилизација и асоцијација, во чија рамка се и спогодбите за стабилизација и асоцијација.

Терминот *acquis communautaire* (се изговара: аки комунотер) вообичаено се користи само во францускиот оригинал. Понекогаш се преведува и како „законодавство на Заедницата“ но, оваа фаза не е целосна соодветна. Најопшто, *acquis communautaire* ја подразбира целината на правата и обврските кои прозлегуваат од членството во Унијата. *Acquis communautaire* ги опфаќа:

-содржината, принципите и политичките цели на договорите;

-законодавството кое е усвоено врз основа на договорите и во судската практика на Европскиот суд на правдата;

-декларациите и резолуциите кои се усвојуваат во рамките на ЕУ;

-актите кои се однесуваат на заедничката надворешна и безбедносна политика,

-акти кои се однесуваат на правдата и внатрешните работи;

-меѓународните договори склучени од ЕЗ и од земјите членки на ЕУ меѓу самите нив во рамките на надлежностите на Унијата. Значи, „аки“ е сè што е политичка и правна придобивка изградена во текот на развојот на Унијата. *Acquis communautaire* постојано се менува и развива и за земјите кои сакаат да пристапат а тоа претставува посебен предизвик.

КОН ЕУ

Да создадеме вредности, наши, европски.
Традицијата и мудроста пренесена низ генерации,
вградени во современото живеење.
Тоа е мојата визија за иднината.
Да ги допреме СВЕЗДИТЕ.

Процес за стабилизација и асоцијација

Обичаите на другите луѓе се обичаи на другите луѓе.
Без слепо следење и слепо негирање ќе бидеме браќа, а не робови.

ЕУ, во 1997 година, го постави регионалниот пристап како основна рамка на односите со државите од Западен Балкан. Овој пристап го содржи и принципот на условеност, што значи дека напредокот на секоја од земјите во односите со ЕУ зависи од исполнувањето на поставените услови. Покрај Копенхагенските критериуми, условите за земјите од регионот состојбите во секоја од нив, а зајакнато е и барањето за регионална соработка. Истовремено, утврдено е дека напредокот на секоја земја кон ЕУ ќе се цени и според нејзините индивидуални постигнувања.

Во мај 1999 година, со цел да се унапредат и забрзаат евро-интеграциските процеси во регионот, создаден е Пактот за стабилност за Југоисточна Европа. Со него се постави основната рамка на односите меѓу ЕУ и земјите од т.н. Западен Балкан – Процесот за стабилизација и асоцијација.

Перспективата за членство во ЕУ која беше јасно изразена на Самитот во Феира, Португалија во 2000 година, беше потврдена и на Солунскиот самит во 2003 година. Во заклучоците од Самитот се вели – „Европскиот совет ја потврдува својата посветеност целосно и ефикасно да ја поддржи европската перспектива на земјите од Западниот Балкан кои ќе станат интегрален дел од ЕУ кога ќе ги исполнат вос-

поставените критериуми“. Притоа се запази принципот за индивидуално оценување за направениот напредок. На Солунскиот самит е воведен инструментот Европско партнерство.

Значаен аспект во Процесот на стабилизација и асоцијација е регионалната соработка, која се поставува и како услов за натамошниот напредок кон ЕУ. Република Македонија во континуитет дава свој позитивен придонес кон регионалната соработка, поаѓајќи од сознанието дека таа е нејзина потреба и интерес. Меѓу другото, Република Македонија е првата земја која склучи спогодби за слободна трговија со сите земји од Југоисточна Европа, силно поддржувајќи го проектот за

постепено развивање на зона за слободна трговија во регионот. Во таа насока, на 24 август 2006 Македонија стана земја – членка на ЦЕФТА и почна да го применува Централноевропскиот договор за слободна трговија со што целосно се либерализира трговијата меѓу нашата земја и другите членки – Бугарија, Романија и Хрватска.

Во 2002 година Европската комисија почна да издава годишни извештаи за напредокот на регионот во целина и на секоја од земјите во Процесот за стабилизација и асоцијација. Такви извештаи беа составувани и за земјите кои на 1 мај 2004 година пристапија во ЕУ. Основна цел на извештајот е објективно да ги утврди состојбите и да укаже на проблемите.

Друг значаен елемент на Процесот за стабилизација и асоцијација е програмата CARDS која Унијата ја воспостави со цел да се обезбеди финансиска и стручна помош за поддршка на неопходните реформи за приближување кон ЕУ.

Кога ќе се погледне во целина, Процесот за стабилизација и асоцијација го следи примерот на предпристапниот процес на земјите од Централна и Источна Европа, ги користи искуствата од него, но и постојано се приспособува на условите во земјите на кои се однесува. Секако, неговиот развој зависи и од условите во Унијата.

Спогодба за стабилизација и асоцијација

Од државите на т.н. Западен Балкан (Р. Македонија, Хрватска, Албанија, Србија, Црна Гора и Босна и Херцеговина) Република Македонија е првата држава која ја потпиша Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА) со Европската унија (на 9 април 2001 година). Таа е првата Спогодба која е ратификувана од сите земји членки на ЕУ и стапи во сила на 1 април 2004 година. Цели на асоцијацијата која се воспоставува со Спогодбата се:

- да обезбеди соодветна рамка за политички дијалог, овозможувајќи развој на блиски политички односи меѓу РМ и ЕУ;
- да ги поддржи напорите на Република Македонија за развој на економската и меѓународната соработка и за усогласување на македонското законодавството со законодавството на Заедницата;
- да промовира урамнотежени економски односи и постапно да се развива слободна трговска зона помеѓу Заедницата и Република Македонија;

– да ја негува регионалната соработка на сите полиња што се опфатени со Спогодбата.

Спогодбата за стабилизација и асоцијација е составена од неколку поглавја. Поголвјата од ССА ги регулираат следниве области: општи начела, политички дијалог, регионална соработка, слободно движење на стоки, движење на работници, услуги и капитал, приближување на законодавството и спроведување на законите, правда и внатрешни работи, политика на соработка, финансиска соработка и институционални, општи и завршни одредби.

Со одредбите на Спогодбата се дава правната основа на процесот на приспособување на општествено-економскиот и правниот систем на Република Македонија кон принципите и нормите на ЕУ.

Иако Спогодбата за стабилизација и асоцијација стапи во сила на 1 април 2004 година, деловите од Спогодбата кои ги регулираат трговијата и трговските

прашања влегоа во сила на 1 јуни 2001 година, со посебната Времена спогодба за трговија и трговски прашања меѓу Република Македонија и Европската заедница.

Со влегувањето во сила на ССА, односно на Времената спогодба економијата на Р. Македонија е ставена во повластена положба во однос на други држави кои не се сегашни или идни членки на Европската унија.

Според ССА, во трговијата меѓу Европската заедница и Република Македонија се применува асиметричната либерализација, каде ослободувањето од царина за македонските производи, се применува веднаш по стапувањето во сила на Спогодбата, со исклучок на оние кои се наведени во ССА (како на пример: некои земјоделски производи – особено јунешкото месо и виното). Во член 17 од ССА стои дека царинските давачки за увозот на производите во Заедницата, што потекнуваат од Република Македонија, ќе бидат

укинати со влегувањето во сила на Спогодбата и царините за производите од Унијата кои се увезуваат од Р. Македонија ќе бидат постепено намалувани во следните 10 години како што е наведено во член 14 од ССА: Заедницата (ЕУ) и Република Македонија постепено ќе воспостават слободна трговска зона, во период од максимум 10 години. Тоа би значело дека до 2011 година, меѓу Р. Македонија и ЕУ ќе биде воспоставена слободна трговска зона, со оглед на тоа што Времената спогодба за трговија и трговски прашања стапи во сила во 2001 година.

Иако се спроведуваат постојани реформи на економскиот систем, Р. Македонија се уште е во процес на транзиција на својата економија. Затоа е потребен ангажман на Р. Македонија во подготовка на граѓаните и материјалните ресурси, со крајна цел македонската економија да се оспособи за функционирање на европскиот пазар.

Во областа на правдата и внатрешните работи предвидено е да се посвети особено внимание на зајакнување на институциите на сите рамништа во областите на администрацијата воопшто и примена на правото и механизмите на правдата. Ова особено се однесува на јакнењето на владеењето на правото. Според Спогодбата, соработката на полето на правдата треба да се насочи и кон независноста на судството, подобрување на неговата ефективност и обука на кадрите од правните професии.

Во ССА е предвидена финансиска и стручна помош од страна на ЕУ, како што е

наведено во член 104 од Спогодбата: „За да се постигнат целите на оваа Спогодба, Република Македонија може да користи финансиска помош од Заедницата (ЕУ) во форма на неповратни средства и на заеми, вклучувајќи и заеми од Европската инвестициона банка“.

Владата на Република Македонија има донесено Акционен план за имплементација на Спогодбата за стабилизација и асоцијација. Тој ја одредува динамиката, како и инструментите кои помагаат во реализирањето на обврските од ССА.

Инструменти за претпристапна помош - ИПА

Инструментот за претпристапна помош на Европската унија стартува со примена на 1 јануари, 2007 година следејќи ја временската рамка на новата Финансиска перспектива на ЕУ (2007 – 2013)². ИПА ги заменува тековните програми CARDS (за земјите од Западен Балкан) и ISPA, Phare и SAPARD и претпристапниот инструмент за Турција (за земјите кандидати), чие времетраење е ограничено со постојната Финансиска перспектива т.е. до крајот на 2006 година.

Новиот ИПА инструмент се воведува со цел полесно управување со помошта од страна на Европската унија (наместо 4, се воведува 1). Сепак, тоа не значи дека сите земји кориснички ќе имаат ист третман – диференцијацијата е обезбедена со различниот пристап за различна категорија на земји до компонентите на ИПА (кандидати за членство и потенцијални кандидати).

ИПА има пет компоненти. Земјите кандидати како што е Македонија имаат право на пристап до сите пет.

Структурата на новиот ИПА е прикажана во продолжение:

I. Транзициона помош и Институцио-

нална надградба (досегашен CARDS/Phare)

II. Прекугранична и регионална соработка

III. Регионален развој (досегашна ISPA – инфраструктурни проекти)

IV. Развој на човечки ресурси (досегашен Phare)

V. Рурален развој (досегашен SAPARD – земјоделие)

Статусот земја кандидат на Република Македонија ќе и овозможи користење на сите пет компоненти на новиот инструмент ИПА, за разлика од земјите потенцијални кандидати кои имаат право на пристап само до првите две компоненти. Со предходниот статус, фондовите за инфраструктура и земјоделие, кои најмногу се очекува да придонесат во економскиот развој, ќе беа сеуште недостапни за нас.

Структурата на новиот инструмент ИПА во целост соодветствува со реформските, а особено со потребите на економскиот развој на Република Македонија, како земја – кандидат за членство.

Директната корист од новите фондови граѓаните на Република Македонија, согласно искуствата на поранешните канди-

дати, во голема мерка ќе ја надмине онаа на досегашната CARDS програма, наменета, пред сè, за институционален развој. Се очекува дека значителен дел од проектите ќе бидат од инфраструктурен карактер, ќе се однесуваат на земјоделието, руралниот развој и на животната средина. За очекување е дека имплементацијата на проектите индиректно ќе влијаат на подобрување на животниот стандард преку подобрувањето на економските перформанси во државата.

Статусот на земја кандидат и можноста за користење на сите пет компоненти од ИПА за Македонија, подразбира и соодветна промена во системот на имплементација. Досегашниот систем на имплементација на ЕУ помошта (програмата CARDS) во Република Македонија претпоставуваше целосен ангажман на Европската агенција за реконструкција во сите фази³.

Статусот на земја кандидат носи и нов, децентрализиран систем за имплементација на ЕУ помошта⁴, со кој Македонија ќе добие поголема вклученост во сите фази на нејзината реализација, почнувајќи од програмирањето т.е. дефинирањето на приоритетните потреби и проекти, преку подготовката на проектната документација, изборот на изведувачот на проектот, па се до мониторингот на неговата реализација и подготовката на извештаите.

Статусот земја кандидат и воведувањето на новиот децентрализиран систем на имплементација, ќе и овозможи на Република Македонија:

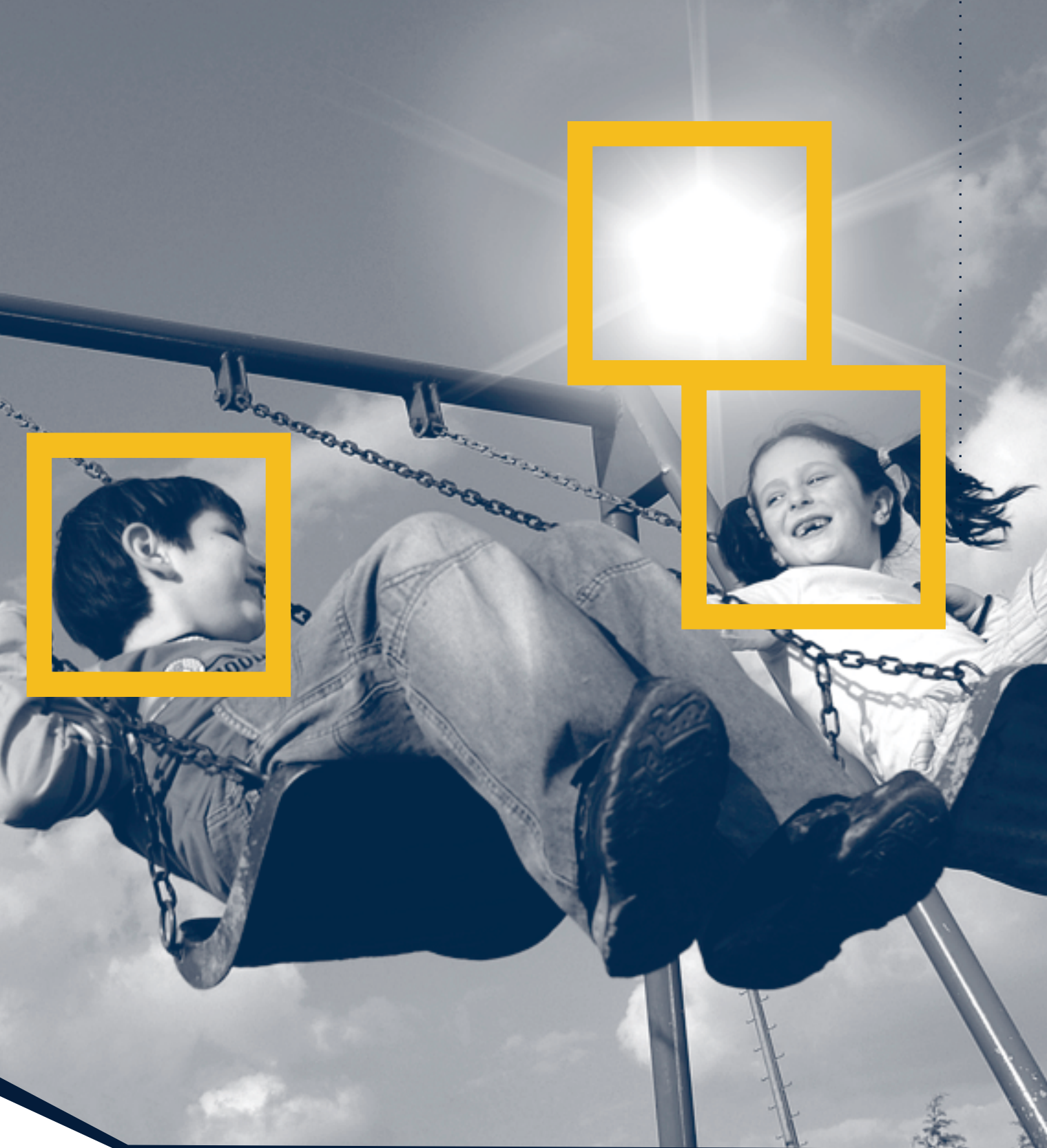
- Поблиско и посоодветно адресирање на сопствените приоритети и потреби, чија реализација треба да се поддржи со неповратни средства од ЕУ
- Унапредување на постапките и механизмите за реализација на проектите т.е. на помошта во целина, преку целосна вклученост на компетентен домашен кадар
- Развој на национални капацитети за идно користење, како земја членка, на структурните и кохезивните фондови на ЕУ.

Република Македонија се подготвува за ИПА и преку програмирање т.е. подготовка на Документот за повеќегодишно планирање (МИПД). Република Македонија ги презентираше своите приоритети, по компоненти, во вид на Платформа т.е. Position paper.

Овој документ е изработен врз основа на анализите коишто ги изврши Секретаријатот за европски прашања, како координатор на процесот на подготовки и програмирање на ИПА. Истиот може да се третира како елемент на активен пристап односно првичен придонес на Република Македонија во рамки на подготовката на МИПД 2007– 2009.

²Повеќегодишен буџет на ЕУ

³Индиректен централизиран систем на управување
⁴Во фаза на воведување

Други инструменти на поддршка на ЕУ

Направи ме силен сочувствувајќи со мојата сила, а не со мојата слабост.

Поддршката на Европската унија има, пред се цел да даде поддршка на процесите на политичките, општествените и економските реформи кои водат кон пристапување во ЕУ.

CARDS (Community assistance for reconstruction, development and stability) е програма на Европската заедница за помош за реконструкција, развој и стабилност, а Република Македонија е корисник на оваа програма од 1996 година. CARDS е многу значен фонд кој овозможува финансиска поддршка која ја распределува врз основа на утврдени стратегии (едногодишни и повеќегодишни програми) во четири приоритетни области: демократија и владеење на правото, економски и социјален развој, судство и природни ресурси. Започнатите проекти од CARDS програмата и покрај воведувањето на ИПА продолжуваат сè до нивната целосна реализација.

По Солунскиот самит во 2003 година

*слобода, демократија; почитување на човековите права и слободи и владеење на правото

веведени се и нови инструменти со кои се поддржува процесот на интеграција. TAIEХ (Technical Assistance Information Exchange Office) или Канцеларија за размена на информации и техничка помош, е програма чиј што делокруг ги опфаќа сите аспекти на законодавството на ЕУ распределени во 35 поглавја на Acquis. – спроведување, превод, усогласување, итн. TAIEХ се покажа како исклучително значаен инструмент за Република Македонија, особено во делот на обезбедување на краткорочна техничка помош при транспонирање, имплементација и спроведување на законодавството на Европската унија, вклучувајќи ја и потребната административна структура. Приоритети за користење на услугите на TAIEХ во Република Македонија претставуваат Спогодбата за стабилизација и асоцијација која влезе во сила на 1 април 2004 година; Националната Програма за усвојување на правото на ЕУ; обврските кои произлегуваат од одговорите на Прашалникот на ЕК; и приоритетите кои се утврдени во Акциониот план за Европското партнерство. TAIEХ канцеларијата, во текот на 2003–2006 година, организираше голем број на семинари во повеќе области, покривајќи теми согласно screening-пеговарачката структура на ЕУ и согласно приоритетните области за реализација во Република Македонија, споменати погоре.

Кои услуги ги овозможува TAIEХ?

- ★ Експертски совети, студиски посети, семинари и работилници за законодавните прописи и толкувања на законодавството, негова имплементација и спроведување

- ★ Обука за неопходните технички вештини.

- ★ Мониторинг и анализи на прогрес преку компаративни анализи.

- ★ База на податоци и информативни производи што обезбедуваат униформни податоци на законодавството вклучувајќи и мониторинг на прилагодувањето на националното законодавство.

- ★ Превод – експертиза за организација на преводот на законодавството.

Помош која се однесува на: јавната администрација, парламентарните и правните совети, асоцијации од приватниот сектор, судството, управување со границите итн.

Целните групи на Програмата можат да бидат:

- ★ Државни службеници од сите нивоа и претставници на органите на локалната самоуправа, претставници на синдикалните организации, професионални и трговски здруженија, судии и правници, толкувачи, ревизори и преведувачи на законодавните текстови.

TWINNING (twinning од twin близнак) е инструмент кој овозможува експерти од државите членки на ЕУ во соработка со државни службеници од соодветната земја – корисник на програмата заеднички да ги унапредуваат капацитетите на администрацијата во определена област. Значи, доколку државата партнер смета дека конкретен сектор има потреба од помош може да иницира одреден проект да се реализира како твининг – во партнерство со соодветната администрација од друга држава – членка на ЕУ.

Учество во Програми на Заедницата:

Терминот Програми на Заедницата означува интегриран сет на активности, усвоен од Европската заедница односно Унијата со цел унапредување на соработката помеѓу земјите членки во различни специфични области поврзани со политиките на Унијата, во период од неколку години.

Претходно Република Македонија учествуваше само во програмата Темпус, а денес е отворена можноста за учество во 13 програми:

1. 7th research Framework Programme (2007 - 2013)
2. Marco Polo II (2007 - 2013)
3. Lifelong Learning- 2007 - 2013
4. PROGRESS (Програма за вработување и социјална солидарност) - 2007 - 2013
5. IDAbc (Размена на податоци меѓу владата, стопанството и граѓаните) - 2005 - 2009
6. Safer Internet Plus- 2005 - 2008
7. eContent Plus - 2005 - 2008
8. Life+ 2007 - 2013
9. Daphne II - 2004 - 2008
10. Public Health - 2007 - 2013
11. Culture 2007 (2007 - 2013)
12. Youth 2007-2013
13. Media2007 (2007-2013)

ПАЗАР

Ова е соја. Европа на ја произведува
но таа е дел од многуте стоки, луѓе,
услуги што секојдневно минуваат низ
европскиот пазар. Отворен пазар кој
ги очекува нашите производи.

ДВИЖЕЊЕ

Убава е топлината на денот, но убава е и возбудата на патувањето. Сите сакаме, од време на време да се придвижиме кон нешто ново, возбудливо и непознато. Затоа нашата насока е Европа без визи и пасоши, територија на слободно движење за сите нас.

Што правиме ние?

Суштината на процесот за зачленување во ЕУ е приспособување на целокупниот систем, вклучувајќи го и правниот систем во согласност со принципите, целите и законодавството на Унијата. Усогласувањето на македонското со европското законодавство е значаен дел од целокупниот процес за зачленување во ЕУ. Овој процес не подразбира техничко внесување на европските норми во македонските закони, туку суштинско усогласување со принципите и политиките на Европската

унија. Тоа значи вградување на соодветните норми на најсоодветен начин, согласно со правниот систем на Република Македонија, како и согласно со условите на економскиот и социјалниот живот. Значи, суштината на процесот е приспособување на целокупниот систем, вклучувајќи го и правниот систем во согласност со принципите, целите и законодавството на Унијата. Она што е особено значајно, е спроведувањето на усогласените закони.

Процесот на приспособување на

Националниот развоен план 2007-2013 (2007-2009)

Владата на РМ на седница одржана на 27 април 2006 година ја усвои Информацијата за потребата од подготовка на Национален развоен план за периодот 2007–2013 (2007–2009), подготвена од СЕП. Информацијата ги поставува структурата на НРП, телата кои се формираат за негова подготовка и временските рокови.

НРП е среднорочен програмски документ во кој се содржани секторските приоритети, како и соодветната алокација на финансиските ресурси за секој приоритет одделно, т.е. среднорочно-то планирање на сите инвестиции кои се очекува да бидат барем делумно финансирани од јавните средства за финансирање, домашни и странски. Проектирањето на финансиските ресурси треба да ги опфати буџетските средства од централниот буџет и буџетите на единиците на локална самоуправа, можностите за задолжување и користење на средства од други билатерални и мултилатерални донатори, користењето на средствата од приватни инвеститори, како и користењето на средствата во рамките на ИПА.

Со Одлука за формирање на меѓуминистерски комитет за координација на подготовката на Национален развоен план 2007–2009 година се создаде правна основа за формирање на Меѓуминистерскиот комитет. Исто така со Одлука на Министерот за финансии се формира Секретаријат со претставници од министерствата кои на оперативно ниво се одговорни за изготвување и координација на активностите во врска со НРП.

Иако НРП не е задолжителен документ кој го бара Европската комисија, сепак претставува значаен инструмент со кој се дефинираат секторските приоритети, клучен документ за развојот на Република Македонија и своевиден преглед преку кој ЕК добива увид за среднорочните планови на нашата земја.

целокупниот систем како и на усогласување на законодавството нема да заврши со стекнувањето членство во Унијата – тој само ќе има изменета форма и обем. Повисокото ниво на усогласеност и почитување на стандардите на ЕУ во Република Македонија ќе придонесе за поголема конкурентност на македонските производи од сите производни гранки, подобра положба на македонските потрошувачи, како и почиста животна средина.

Така на пример, со спроведувањето на европското законодавство кое е насочено кон подобрување на конкуренцијата на пазарот, монополот е забранет и казнуван. На тој начин цените на производите и услугите се определуваат на пазарот, што

е од корист за потрошувачите.

Или, со новиот Закон за органско земјоделско производство кој е усогласен со европските стандарди, се определува кое производство ќе се смета за органско според европските прописи. Тоа значи, за производство на ваквите земјоделски производи треба да се користат исклучително природни средства. Ваквиот начин на производство ќе придонесе за подобрувањето на квалитетот на храната на домашниот пазар, но ќе им овозможи и на нашите земјоделци да ги пласираат своите производи на европскиот пазар.

Исто така, спроведувањето на европските стандарди за квалитет на сите видови бензин значително го намалува процен-

НПАА - сеопфатен среднорочен преглед на реформите

Владата на седницата одржана на 29 март 2006 година ја усвои Предлог Националната програма за усвојување на правото на ЕУ (National program for adoption of Acquis communautaire - NПАА). Република Македонија со изготвувањето на ваков документ го следи примерот на претходните земји кандидати за членство во Европската унија, сега веќе нови земји членки во изготвувањето на сеопфатни програми за исполнување на критериумите за членство. Програмата има формат на среднорочен план на активности потребни за исполнување на критериумите за членство на Република Македонија. Таа дава сеопфатен преглед на реформите, на административните структури потребни за имплементација на законодавството, како и на неопходните буџетски ресурси. Накусо, со Програмата за усвојување на правото на ЕУ се обезбедува: добра почетна основа за започнување на процесот на преговори; конзистентност меѓу стратешкото планирање и реформите; подобар преглед на потребните буџетски средства; вистинска потврда за способноста и посветеноста на Република Македонија за забрзување на процесот на пристапување во ЕУ. Програмата на над 400 страници наративен дел и во три анекси табеларен приказ, презентира јасна слика за реформите и активностите кои ќе се преземат во наредните години (околу 350 закони и 1.300 подзаконски акти) и воедно претставува значаен извор на информации за деловниот сектор и економијата во планирањето на идните активности. Програмата овозможува јавноста да го разбере и следи процесот на интеграција на РМ во ЕУ и поради тоа претставува значаен инструмент за промоција и транспарентност на работата на Владата на РМ.

тот на емисија на штетни издувни гасови во атмосферата. На тој начин, во голема мера, се намалува загадувањето во поголемите урбани средини.

Законодавството на ЕУ пропишува повисоко ниво на заштита на работниците. Неговото спроведување, во рамките на македонскиот правен систем, меѓу другото, ќе значи воведување строги правила за употреба на соодветна опрема, како и забрана за користење материјали во градежништвото кои се штетни по здравјето на работниците.

Успешната хармонизација на македонското законодавство значително ќе ја подобри и положбата на лицата со хендикеп. Тоа значи, сите јавни институции,

како и јавниот превоз мора да спроведат инфраструктурни интервенции со цел тие да бидат целосно достапни за лицата со посебни потреби.

Ваквите промени, очигледно, ќе донесат значително подобрување на животниот стандард на граѓаните, но исто така, бараат многу труд и средства.

Програмските приоритети и предвидените активности на институциите на Република Македонија се содржани во неколку клучни документи како што се Националниот развоен план, Европското партнерство и Националната програма за усвојувањето на правото на ЕУ (види рамки), неопходни во процесот на зачленување во ЕУ.

Европско партнерство

Првото Европско партнерство за Република Македонија Советот на ЕУ го донесе во јуни 2004 година. Како одговор на препораките содржани во Европското партнерство 2004 и во континуитет со Акцискиот план за реализација на Препораките од Извештајот од 2003 година, Владата на РМ го донесе Акцискиот план за Европското партнерство 2004 година.

За разлика од изминатата година, Европското партнерство 2005 година по структура целосно, а по содржина детално го покрива *acquis communautaire*. Европското партнерство е главната алатка што ја насочува државата во подготовката за пристапување кон ЕУ. Во овој документ направена е разлика меѓу краткорочни приоритети, кои се очекува да бидат завршени во рок од една до две години и среднорочни приоритети, кои се очекува да бидат завршени во рок од три до четири години⁵.

Акцискиот план за Европското партнерство 2005 се концентрира на клучните и краткорочните приоритети, со цел да се постигне потребниот политички фокус на овие приоритети, како и да се насочат неопходните ресурси кон нивното остварување. Програмата на Владата на РМ е целосно усогласена со Акцискиот план за Европското партнерство 2005 година. АП-ЕП претставува интегрален дел на Националната програма за усвојување на правото на Унијата.

Од донесувањето на Акцискиот план, Владата на Република Македонија воспостави практика секоја седница на Владата да започнува со разгледување на Статусот на имплементација на Акцискиот план, од што произлегуваат конкретни обврски за членовите.

⁵За разлика од претходното, Европското партнерство 2005 година поставува и клучни приоритети кои се сметаат за исклучително значајни, особено имајќи го предвид следниот извештај на Комисијата кој се очекува во октомври 2006 година (ова издание на брошурата е подготвено во септември 2006).

Барање за членство во ЕУ (апликација)

Основните одредби за прием на нови членки се содржани во членот 49 од Договорот за Европска унија, кој гласи: „секоја европска земја која ги почитува принципите утврдени во членот 6 (1)⁶ може да побара да стане член на Унијата“. Постапката практично се состои од неколку чекори:

- ★ Земјата која сака да стане член на Европската унија поднесува барање за членство до Советот на Европската унија. Република Македонија официјално ја поднесе Апликацијата на 22 март 2004 година.

- ★ Советот на ЕУ ги разгледува аспектите на апликацијата и бара мислење (avis) од страна на Европската комисија по ова прашање. Советот побара мислење за апликацијата на Република Македонија на 17 Мај 2004 година.

- ★ Со цел да го изготви Мислењето, Европската комисија доставува Прашалник до земјата апликант барајќи детални информации за целокупниот напредок на евро-интеграцискиот процес во сите општествени сфери. Државата апликант се обврзува, во определен рок, да достави

одговори. Притоа, државата преку своите одговори треба да покаже дека ги исполнува основните критериуми за членство. Исто така, таа треба да докаже дека нејзиниот капацитет овозможува да ги исполни барањата кои што произлегуваат од процесот на пристапување во ЕУ. ЕК го достави Прашалникот до македонската Влада на 1 октомври 2004 година.

- ★ Откако државата апликант ќе ги достави своите одговори на прашалникот, Македонија ги предаде одговорите на Прашалникот на 14 февруари 2005 година во Брисел Европската комисија врз основа на одговорите, но и врз основа на сопствено истражување, дава мислење (avis) во кое детално се обработени сите аспекти и перформанси на државата апликант.

- ★ Потоа ова свое мислење Европската комисија го доставува до Советот на ЕУ кој поднесува предлог до Европскиот совет во однос на прашањата за определување статус кандидат за членство. Во случајот на Македонија ЕК своето мислење со кое препорача доделување на кандидатски статус го објави на 9 ноември 2005 година

⁶ Принципи на слобода, демократија, почитување на човековите права и слободи и владеење на правото

★ Европскиот совет во Брисел на 17 декември 2005 едногласно одлучи Република Македонија да се стекне со статусот земја-кандидат.

За Република Македонија барањето за членство во Европската унија има повеќеслојно значење. Од една страна, Република Македонија го повлече клучниот потег за спроведување на својата определба да стане дел од Европската унија. Од друга страна, со овој чин, Република Македонија сакаше да ги ефектуира дотогаш преземените чекори во евроинтеграцискиот процес, преку подигнувањето на сопствениот статус пред Европската унија. Конечно, Апликацијата, како јасна цел, ги насочува и мобилизираше сите капацитети во општеството да ги направат потребните промени за да може државата да одговори на барањата кои ги поставува членството во ЕУ.

Мобилизирачкиот елемент од Апликацијата беше докажан за време на процесот на одговарање на Прашалникот, кога беа ангажирани најголем дел од институциите во Република Македонија со цел да се обезбедат сеопфатни и објективни одговори.

Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во Европската унија.

Националната стратегија е документ во кој се дефинирани основните насоки на реформите во сите области во Република Македонија неопходни да се исполнат условите за членство во ЕУ. Нејзините главни цели се да се овозможи усогласеност на реформите, определување на приоритетите, како и координираност на основните чинители на процесот на пристапување на Република Македонија во Европската унија.

– Во Стратегијата е предвидена и временска рамка која ги одредува крајните рокови на определени активности од интеграцискиот процес.

– Стратегијата, исто така, поаѓа од фактот дека предуслови за поддршка на процесот и позитивен став кон него се: знаењето за Европската унија, пристапот до објективни информации и постоењето отворен дијалог помеѓу власта и граѓаните.

Следниот чекор - ПРЕГОВОРИ

Преговорите ги водат земјите-кандидати со Европската комисија која го добива тоа овластување од страна на Советот на ЕУ. Европската комисија прво врши преглед на состојбата по подрачја, особено степенот на усогласеност на законодавството со она на ЕУ. Оваа фаза се нарекува screening (скрининг) на *acquis communautaire*.

Преговорите се поделени во посебни поглавја т.н. *acquis communautaire* –вкупно 35. Овие поглавја го претставуваат целокупното законодавство на Европската унија.

За секое поглавје државата кандидат подготвува преговарачки став. Тој став се заснова на согледувањата за состојбите во определената област, оценките за тоа како примената на европското законодавство влијае на областа, како и потребите за нејзино приспособување.

Со забрзување на процесот на интеграција помеѓу државите во Европска унија, нејзиното законодавство станува се пообемно. Тоа придонесува и за се поискрпни преговори со државите кандидати за членство во ЕУ, бидејќи со влегување во

Унијата секоја нова членка мора да ги прифати договорите и правните прописи, донесени пред таа да се здобие со членство. На тој начин пред новата членка да стане дел од Европската унија таа мора да ги усогласи своите правни прописи со оние кои важат во ЕУ во сите области.

Во преговорите, земјата која преговара за членство се обврзува во определен временски рок во потполност да го усогласи своето законодавство со законодавството на Европската унија. За секое поглавје се водат исцрпни преговори, се додека истото не се затвори, што значи материјата која е опфатена со поглавјето треба да биде усогласена со стандардите на Европската унија. Тоа подразбира, се додека има отворени поглавја, има и отворени, односно неусогласени прашања меѓу земјата кандидат и Европската унија. Се додека не се затворат сите поглавја, земјата кандидат не може да стане членка на ЕУ, иако постои можност за определен меѓупериод (транзициони односно преодни мерки) по пристапувањето.

Усогласувањето не значи само фор-

мално усогласување на законите, туку да се обезбеди и нивно спроведување. Овде, од посебна важност е и помошта од Европската унија која и стои на располагање на земјата–кандидат, а која во голема мерка е поголема од помошта која ја добиваат земјите кои немаат таков статус. Пред се овде се мисли на програмите на Европската унија кои обезбедуваат значителни финансиско–технички средства наменети

исклучително за зајакнување и забрзување на процесот на интеграција.

Откога земјата–кандидат успешно ќе ги заврши преговорите и воедно ќе ги затвори сите 35 поглавја на *acquis communautaire* се склучува договорот за пристапување.

Согласност на овој договор треба да даде Европскиот парламент, а тој се ратификува и во сите земји членки.

Поглавја на *acquis communautaire*

1. Слободно движење на стоки
2. Слобода за движење на работна сила
3. Право на слобода за давање услуги
4. Слободно движење на капитал
5. Јавни набавки
6. Право на трговски друштва
7. Право на интелектуална сопственост
8. Политика на конкуренција
9. Финансиски услуги
10. Медиуми и информатичко општество
11. Земјоделие и рурален развој
12. Безбедност на храна, ветерина и фитосанитарна политика
13. Рибарство
14. Транспортна политика
15. Енергија
16. Оданочување
17. Економско- монетарна политика
18. Статистика
19. Социјална политика и вработување

Поглавја на *acquis communautaire*

20. Претпријатија и индустриска политика
21. Транс-европски мрежи
22. Регионална политика и координација на структурни инструменти
23. Правосудство и основни права
24. Правда, слобода и безбедност
25. Наука и истражување
26. Образование и култура
27. Животна средина
28. Заштита на потрошувачите и здравствена заштита
29. Царинска унија
30. Надворешни односи
31. Надворешна безбедносна и одбранбена политика
32. Финансиска контрола
33. Финансиски и буџетски одредби
34. Институции
35. Друго

Институции за интеграција

Сите цветови на иднината се во семето на сегашноста

Искуствата од претходните проширувања на Европската унија укажуваат дека успешната транзиција во процесот за зачленување на една земја кандидат, не е можна без добро организиран систем за поддршка на процесот. Во Република Македонија таков систем се развива во последниве десетина години. Целта е да се воспостави рационален, но ефикасен систем кој ќе обезбеди успешна координација меѓу сите учесници во процесот.

Клучна улога во процесот на евроинтеграција на Република Македонија имаат:

- ★ Заменик на претседателот на Владата задолжен за европски прашања – задолжен за управување и координација на целокупниот процес на европска интеграција.

- ★ Министерство за надворешни работи – (област за ЕУ). Министерството е одговорно за дипломатската комуникација на Република Македонија со институциите

на Европската унија и со земјите членки. Тоа е и директно претставено во Европската унија преку Мисијата на Република Македонија во Брисел. Министерството прибира информации кои влијаат врз процесот на зачленување и презентира единствени ставови пред европските институции и структури.

- ★ Работен комитет за европска интеграција при Владата на Република Македонија – оперативно меѓуминистерско тело кое е задолжено да дава генерални упатства за спроведувањето на целокупниот процес на евроинтеграции, да обезбедува координација, како и да го контролира спроведувањето на утврдените активности. Претседава Заменикот на претседателот на Владата задолжен за европска интеграција, а него го заменува Министерот за економија. Членови се сите државни секретари од министерствата.

- ★ Секретаријат за европски прашања

при Владата на Република Македонија (СЕП). Задолжен е за организација, координација и синхронизација на процесот на европска интеграција на административно ниво.

★ Единици за европска интеграција во ресорните министерства (Одделенија / Сектори).

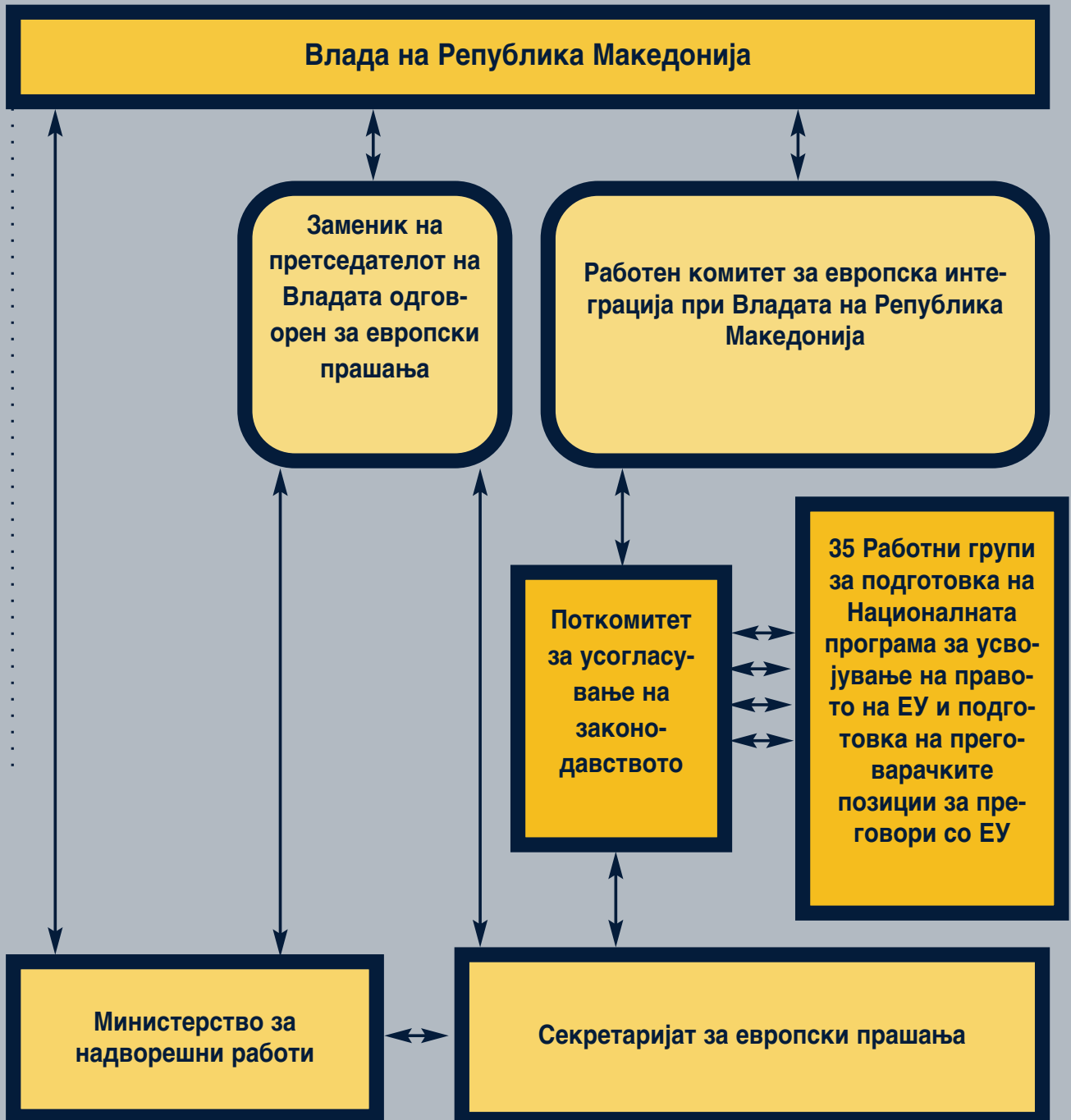
За спроведување на Спогодбата за стабилизација и асоцијација се формирани следниве тела: Совет за стабилизација и асоцијација, Комитет за стабилизација и асоцијација (овие тела се на владино ниво, односно од страна на ЕУ – со претставници на Европската комисија и Советот на ЕУ) и Мешовит парламентарен комитет за стабилизација и асоцијација (во кој членуваат пратеници на Собранието на РМ и на Европскиот парламент)

Ова се институциите и телата кои на ниво на Владата го водат процесот на зачленување во ЕУ. Но, процесот ќе биде успешен само доколку во него се вклучат сите субјекти од невладиниот сектор, онаму каде што најдобро можат да го дадат својот прилог.

За повеќе и редовни информации за процесот на европска интеграција:
[www. sep. gov. mk](http://www.sep.gov.mk)

★Собрание на Република Македонија.

Собранието, како законодавен орган, има голема улога во процесот на усогласување на македонското законодавство со законодавството на Европската унија. Не е од помала важност ниту улогата на Собранието во подигнувањето на јавната свест за процесот. Помеѓу другото, Собранието има контролна улога со тоа што ја обврзува Владата секои три месеци да поднесува извештаи околу напредокот во процесот на зачленување. Во рамките на Собраниските тела функционира и посебна Комисија за европски прашања. Таа го следи и поттикнува усогласувањето на законодавството на РМ со она на ЕУ, како и на исполнувањето на обврските што произлегуваат од спогодбите помеѓу Република Македонија и Европската унија.

Наслов на публикацијата:
И СОНЦЕТО Е СВЕЗДА
Македонија во ЕУ
(трето дополнето издание,
септември, 2006)

Издавач:
Секретаријат за европски
прашања

Текст:
Секретаријат за европски
прашања

Адаптација за печат:
Зип–Зап

ISBN: 9989-2238-1-5

Тираж: 3.000

Првото издание на брошурата
е издадена и на албански,
турски, ромски, српски,
влашки и англиски јазик

CIP–Каталогизација во публикацијата
Народна и универзитетска библиотека „Св.Климент Охридски“ Скопје
341.171(4–672ЕУ)
341,171(4–672ЕУ:497,7)

И Сонцето е звезда: Македонија во ЕУ = The sun, too is a star : Macedonia in the EU. – 3., дополнето изд. – Скопје: Секретаријат
за европски прашања,
Влада на РМ, 2006. – 48 стр.; илустр. ; 21цм
ISBN 9989–182–02–7
1.Насп. Ств. Насл.
2.а) Европска унија б)Европска унија– Прием во членство – Македонија
в)Македонија – Зачленување – Европска унија
COBISS.MK-ID 66583050